

Keywords: pedagogical biography, Ukrainian educators, Ukraine, the second half of the 19th — the beginning of the 21st century, encyclopedic dictionary.

УДК 929:37](035)(477-87)(083.77)

Міхно Олександр Петрович,

<https://orcid.org/0000-0002-5271-9530>,

доктор педагогічних наук,

директор Педагогічного музею України,

провідний науковий співробітник,

відділ педагогічного джерелознавства та біографістики,

ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського,

Київ, Україна

amihno@ukr.net

СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНИХ БІОГРАФІЧНИХ СЛОВНИКІВ ПЕДАГОГІВ

Представлено результати аналізу змісту восьми зарубіжних словників педагогів за параметрами «кількість авторів», «кількість та обсяг статей». Визначено особливості структури словників: наявність додатків, поділ на розділи за історико-хронологічним і географічним принципами.

Ключові слова: зарубіжна біографіка, педагогічна біографіка, біографічний словник педагогів, структура біографічного словника, біографічна стаття.

У межах виконання наукового дослідження «Педагогічна біографіка в інформаційному освітньо-науковому просторі України» (2023–2025, науковий керівник — Л. Березівська) науковці відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського розпочали роботу над енциклопедичним біографічним словником «Педагоги України (друга половина ХІХ — початок ХХІ ст.)».

У процесі роботи над словником буде використано як вітчизняний, так і зарубіжний досвід зі створення біографічних видань такого типу. Тому першим етапом наукового дослідження стала джерелознавча евристика, предметом якої, зокрема, було обрано

зарубіжні біографічні словники педагогів. У результаті пошуку з використанням сучасних вебінструментів виявлено вісім біографічних словників, виданих у Великій Британії, Австралії, Італії, США в 1978–2021 рр. Зміст словників проаналізовано за такими параметрами: «кількість авторів», «кількість та обсяг біографічних статей». Результати аналізу представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Особливості контенту зарубіжних біографічних словників педагогів

Назва, рік видання	Редактори, [кількість авторів]	Кількість статей	Обсяг статті
Biographical Dictionary of American Educators / Біографічний словник американський педагогів, 1978	Фредерік Олес / Frederik Ohles, [понад 450]	1665	від 250 до 400 слів
Biographical Dictionary of Modern American Educators / Біографічний словник сучасних американських педагогів, 1997	Фредерік Олес / Frederik Ohles, Ширлі М. Олес / Shirley M. Ohles, Джон Рамзі / John Ramsay, [3]	понад 400	від 250 до 400 слів
Dictionary of British Educationists / Словник Британських педагогів, 1989	Річард Олдріч / Richard Aldrich, Пітер Гордон / Peter Gordon, [2]	465	від 0,5 до 1 сторінки
Biographical dictionary of North American and European educationists / Біографічний словник північноамериканських та європейських педагогів, 1997	Річард Олдріч / Richard Aldrich, Пітер Гордон / Peter Gordon, [2]	528	від 1 до 1,25 сторінки

Women Educators in the United States, 1820-1993: A Bio-Bibliographical Sourcebook / Жінки-педагоги у Сполучених Штатах Америки, 1820-1993: Біобібліографічний довідник, 1994	Максін Шварц Селлер / Maxine Schwartz Seller, [35]	66	7-8 сторінок
Dbe: dizionario biografico dell'educazione 1800-2000 / ДБЕ: біографічний словник освітян 1800-2000 pp., 2013	Джорджіо Чіоссо/ Giorgio Chiosso, Роберто Сані / Roberto Sani, [понад 100]	2345	від 500 до 1000 слів
Not forgotten: Australian Catholic educators 1820-2020 / Не забуті: Австралійські освітяни-католики 1820-2020 pp., 2020	Анна Беньямін / Anne Benjamin, Шеймус О'Грейді / Seamus O'Grady [2]	30	від 1000 до 1500 слів
The Routledge encyclopedia of modern Asian educators: 1850-2000 / Енциклопедія сучасних освітян Азії: 1850-2000 pp. видавництва "Routledge", 2021	Шін'ічі Сузукі / Shin'ichi Suzuki, Гері Маккалох / Gary McCulloch, Гу Мін'юань / Gu Mingyuan, Парамала В. Рао / Parimala V. Rao, Джі-Йон Хонг / Ji-Yeon Hong [5]	407	до 500 слів

Словники не містять ілюстративного матеріалу. Винятком є «Біографічний словник північноамериканських та європейських педагогів» (1997), у якому деякі статті супроводжуються фотопортретами освітянина, про якого йдеться, та/або репродукцією

титульної сторінки його найвідомішої публікації. Фотопортрети педагогів є також у виданні «Незабуті: Австралійські освітяни-католики 1820–2020 pp.» (2020).

У структурі словників виділено такі особливості.

1. Наявність додатків. «Біографічний словник американських педагогів» (1978) та «Біографічний словник сучасних американських педагогів» (1997) містять п'ять додатків: місця народження персоналій, місця основної роботи, галузь діяльності, хронологія років народження та найважливіші дати в історії американської освіти. Наприклад, у виданні 1997 р. додаток місць народження персоналій структурований так: штат — ім'я педагога — місце народження. У додатку «Сфера діяльності» персоналії освітян згруповано за рубриками «Початкова і середня освіта», «Економіка», «Журналістика», «Здоров'я і фізичне виховання», «Історія», «Математика», «Медицина», «Соціальна робота» та ін. Хронологія років народження персоналій охоплює період з 1780 року, коли народився Стюарт Мозес (Stuart Moses; 1780–1852), американський учений-біблеїст, до 1942 — року народження Маргеріт Росс Барнетт (Marguerite Ross Barnett; 1942–1992), восьмий президент Університету Х'юстона, перша афроамериканка, яка очолила великий американський університет. Найважливіші дати в історії американської освіти — це 109 подій від 1635 до 1992 року. Біобібліографічний довідник «Жінки-педагоги в Сполучених Штатах Америки, 1820–1993» (1994) містить один додаток: список 35 авторів біографічних статей, які розміщені в хронологічному порядку за роками народження.

2. Поділ на розділи за історико-хронологічним принципом. У виданні «Незабуті: Австралійські освітяни-католики 1820–2020 pp.» (2020), яке є першою друкованою публікацією проекту «Біографічний словник австралійських освітян-католиків», два століття католицької освіти в Австралії поділено на чотири періоди: колоніальна ера до 1880 року; 1880–1960 pp.; 1960–2000 pp.; і з 2000 по 2020 рік. Кожен період у книзі — це окремий розділ, що починається зі вступної частини, яка встановлює історичний контекст. Далі розміщено від п'яти до десяти біографій; завершується розділ роздумами, які синтезують педагогічні ідеї історичного періоду та порушують питання на майбутнє.

3. Поділ на розділи за географічним принципом. «Енциклопедія сучасних освітян Азії: 1850–2000 pp. видавництва "Routledge"» (2021) складається з трьох розділів: «Східна Азія» (підрозділи «Сучасні

китайські педагоги», «Сучасні японські педагоги», «Сучасні корейські педагоги»), «Південна Азія» (підрозділ «Сучасні освітяни Південної Азії»), «Південно-Східна Азія» (підрозділ «Сучасні освітяни Південно-Східної Азії»). Кожен розділ містить вступну частину, де подано стислий виклад історії освіти регіону.

Таким чином, у результаті аналізу контенту й структури восьми зарубіжних біографічних словників педагогів, виданих у Великій Британії, Австралії, Італії, США в 1978–2021 рр., встановлено, що кількість біографічних статей у цих виданнях варіюється від 30 до понад 2 тисяч, а обсяг — від 250 слів до 7–8 сторінок тексту. З'ясовано, що словники, видані в 1978–2020 рр., побудовані за традиційною структурою (розміщення статей за абеткою), а новітні видання 2020–2021 рр. структуровано за розділами, відповідно до історико-хронологічного й географічного принципу; деякі словники містять додатки, як-от: місця народження, місця основної роботи, галузь діяльності, хронологія років народження персоналій, список авторів біографічних статей.

UDC 929:37](035)(477-87)(083.77)

Oleksandr Mikhno,

<https://orcid.org/0000-0002-5271-9530>,

Doctor of Pedagogical Sciences,

Director of the Pedagogical Museum of Ukraine,

leading researcher,

Department of Pedagogical Source Studies and Biographical Studies,

V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

amihno@ukr.net

STRUCTURAL AND CONTENT FEATURES OF FOREIGN BIOGRAPHICAL DICTIONARIES OF EDUCATORS

The article presents the results of the analysis of the content of 8 foreign dictionaries of educators by the following parameters: number of authors, number and volume of biographical articles. The features of the dictionaries' structure are determined: the presence of appendices, division into sections according to historico-chronological and geographical principles.

Keywords: foreign biography, pedagogical biography, biographical dictionary of educators, structure of biographical dictionary, biographical article